

Veřejná ochránkyně práv

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.

V Brně dne 27. srpna 2015
Sp. zn.: 24/2014/NZ/OV

Vážený pane ministře,

na základě mezinárodního závazku České republiky¹ provádím dle § 1 odst. 3 a 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, tzv. systematické návštěvy míst, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě. Mezi taková místa patří také Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová, Jezová 1501, 294 21 Bělá pod Bezdězem (dále jen „zařízení pro zajištění cizinců“ nebo „zařízení“), ve kterém proběhla systematická návštěva ve dnech 13. – 14. října 2014.

Na základě zjištění z návštěvy zařízení pro zajištění cizinců jsem vyhotovila zprávu z návštěvy, která obsahovala doporučení a návrhy na opatření k nápravě. Předmětnou zprávu jsem zaslala odpovědným subjektům působícím v zařízení - Správě uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (dále jen „Správa uprchlických zařízení“), Zdravotnickému zařízení Ministerstva vnitra (dále jen „Zdravotnické zařízení“) a Policii České republiky – Ředitelství služby cizinecké policie (dále jen „policie“). Odpovědné subjekty jsem vyzvala, aby se podrobně vyjádřily k jednotlivým doporučením a uvedly, která opatření k nápravě přijaly či hodlají přijmout k jejich naplnění, včetně uvedení časového harmonogramu jejich realizace.

Mnohá doporučení a návrhy na opatření k nápravě byla odpovědnými subjekty vyslyšena a naplněna, nicméně s plněním některých doporučení nejsem spokojena. Proto Vás o tom ve smyslu § 20 odst. 2 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv vyrozumívám.

Pro přehlednost člením jednotlivá doporučení dle subjektů, kterým byla adresována. V příloze tohoto dopisu naleznete předmětnou zprávu z návštěvy zařízení a vyjádření odpovědných subjektů k ní.

Policie

Ve zprávě z návštěvy zařízení jsem poukazovala zejména na nevhodné podmínky pro výkon zajištění rodin s dětmi v zařízení pro zajištění cizinců. Shledala jsem, že podmínky pro pobyt dětí v zařízení představují porušení čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod² a nejsou ani slučitelné s principem nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu čl. 3 Úmluvy o právech dítěte.³ Policii jsem proto doporučila, aby neumisťovala rodiny s dětmi do tohoto zařízení (doporučení 1.1). Policie toto mé **doporučení nenaplnila**.

Dále jsem analyzovala rozhodnutí o eskortách a poukázala na paušální přístup policistů k poutání eskortovaných osob. Doporučila jsem, aby policie přísně individuálně vyhodnocovala, s ohledem na princip přiměřenosti, nutnost použití pout během eskort a v rozhodnutí o eskortě uváděla důvody ke spoutání eskortovaných osob (doporučení 5.1 a 5.2). Policie ve vyjádření k doporučení uvedla, že praxe policie

1 Čl. 1 ve spojení s čl. 17 a násl. sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 78/2006 Sb. m. s., o přijetí Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

2 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů.

3 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte, ve znění sdělení č. 41/2010 Sb. m. s.

je v souladu s doporučeními, přičemž uvádět důvody ke spoutání eskortovaných v rozhodnutí o eskortě není třeba. Praxi užívání pout při eskortách cizinců monitoruji také v rámci sledování vyhoštění, předání a průvozu cizinců dle § 1 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv. S ohledem na má zjištění, která **nenasvědčují o realizaci předmětných doporučení**, a s vědomím toho, že je třeba změny celorepublikové praxe, se v této věci obrátím předně na policejního prezidenta.

Správa uprchlických zařízení

V řadě praktických doporučení spojených s materiálními podmínkami výkonu zajištění Správa uprchlických zařízení **naplnila má doporučení**, např. zvýšit množství vydávaných základních hygienických potřeb pro děti (doporučení 1.4), revidovat vzorový nabídkový list pro nákupy v souladu s potřebami klientů (doporučení 3.1).

Další doporučení Správa uprchlických zařízení **akceptovala, nicméně doposud nenaplnila**. Jde o doporučení týkající se zajištění vybavení pro venkovní aktivity dětí (doporučení 1.5), přeměny návštěvní místnosti (doporučení 6.1), změny poskytovatele telekomunikačních služeb s cílem zlevnit ceny hovorů (doporučení 6.2), a zajištění přístupu na internet umístěným cizincům (doporučení 6.3).

Správa uprchlických zařízení de facto **odmítla naplnit** doporučení směřující k možnosti rodin s dětmi uzamykat si své pokoje (doporučení 1.2), systematické přípravě cizince na opuštění zařízení, včetně prvků reintegrace v zemi původu (doporučení 2.3) a doporučení poskytovat na vyžádání umístěným cizincům závěsy, žaluzie či rolety, které by bránily průniku denního světla (doporučení 7.1).

Informuji Vás rovněž o tom, že Správa uprchlických zařízení, resp. Ministerstvo vnitra, **nezákonně vyžaduje** úhrady nákladů spojených s ubytováním a stravováním v zařízení pro zajištění cizinců u těch cizinců, kteří jsou zajištěni za účelem předání dle přímo použitelného právního předpisu Evropských společenství,⁴ což sama Správa uprchlických zařízení potvrdila přípisem ze dne 29. května 2015.

Zdravotnické zařízení

Z vyjádření Zdravotnického zařízení vyplývá, že **všechna má doporučení akceptovala**. V praxi však ověřím, jak je naplňováno doporučení 4.1, prostřednictvím kterého jsem apelovala na využívání služeb tlumočnicka ve formě, která odstraní pochybnosti o udělení svobodného a informovaného souhlasu pacienta. Byť Zdravotnické zařízení sdělilo, že v případě potřeby využije služeb tlumočnicků (tlumočení na místě, či po telefonu) smluvně zajišťovaných Správou uprchlických zařízení, tento způsob zajišťování tlumočnických služeb nepovažuji z kompetenčních důvodů za vhodný.

Závěr

Vážený pane ministře, žádám Vás, abyste se zasadil o to, aby do Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová nebyly umístovány rodiny s dětmi (doporučení 1.1) a o naplnění doporučení týkajícího se přípravy cizince na opuštění zařízení (doporučení 2.3), změny poskytovatele telekomunikačních služeb (doporučení 6.2) a zajištění přístupu na internet (doporučení 6.3). Rovněž na Vás apeluji, aby byla zastavena nezákonná praxe účtování nákladů spojených s ubytováním a stravováním cizinci zajištěnému za účelem předání podle nařízení Dublin III. Co se týká doporučení, která směřují ke zlepšení podmínek pro výkon zajištění rodin s dětmi, podotýkám, že

⁴ Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země, nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepracované znění). Dále jen „nařízení Dublin III“.

principiálně jsem proti umístování rodin s dětmi do navštíveného zařízení, nicméně pokud bude policie rodiny s dětmi nadále do Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová umisťovat, je třeba má doporučení realizovat.

Jsem si vědoma toho, že Česká republika v současné době čelí imigrační vlně cizinců, pro které prozatím není naše země cílovou destinací. Některá doporučení zvyšující standard podmínek pro výkon zajištění mohou v kontrastu s nedostatečnou ubytovací kapacitou působit jako neaktuální. Jsem však přesvědčena o tom, že naplnění mých doporučení by obecně snížilo napětí cizinců, kteří jsou zbaveni osobní svobody, nikoliv z důvodu trestní sankce, ale administrativní detence.

Ocením, pokud mi ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení toho dopisu sdělíte, jak jste s tímto vyzooměním naložil, zejména pak, jak jste se zasadil o realizaci mých doporučení.

S pozdravem

Příloha

- Zpráva z návštěvy Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová ze dne 18. února 2015
- Vyjádření Policie ČR – Ředitelství služby cizinecké policie ze dne 19. března 2015
- Vyjádření Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ze dne 26. března 2015
- Vyjádření Zdravotnického zařízení Ministerstva vnitra ze dne 19. dubna 2015
- Vyzoomění veřejné ochránkyně práv Policii ČR - Ředitelství služby cizinecké policie ze dne 28. dubna 2015
- Dodatečná výzva veřejné ochránkyně práv Správě uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ze dne 28. dubna 2015
- Dodatečná výzva veřejné ochránkyně práv Zdravotnickému zařízení Ministerstva vnitra ze dne 4. května 2015
- Dodatečné vyjádření Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ze dne 29. května 2015
- Dodatečné vyjádření Zdravotnického zařízení Ministerstva vnitra ze dne 31. července 2015
- Vyzoomění Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ze dne 31. července 2015

Vážený pan
Milan Chovanec
ministr
Ministerstvo vnitra
Nad Štolou 3
170 34 Praha 7

Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542 542 888, fax: (+420) 542 542 112